

ется способным к размышлениям, оценкам своих поступков, он наполнен чувствами и переживаниями, ему свойственно осознание своей вины и раскаяние (хотя и об этом автор скажет не без горькой иронии, фиксируя зыбкость процесса: «Какое-то непонятное чувство вины блуждало в уголках его души» [1, с. 108]). Финал произведения открыт, но символичен. Как отмечалось, «вечные» образы раздвигают границы трактовки произведения за счет совмещения в себе не только единичного (образ), но и всеобщего (его философское осмысление).

В этой связи основную философскую идею произведения сведем к следующему: можно признать свои ошибки, но переписать жизнь на чистовик не получится. Попав в больницу из-за болезни сердца (применительно к герою обращает на себя внимание появление таких образов, как душа и сердце), вылечившись, Николай «вернулся к жизни. А как он жил дальше – это уже, как говорят, другая история» [1, с. 131].

ЛИТЕРАТУРА

1. Мушынская, Т. Апошняя каханне Дон-Жуана / Т. Мушынская // Джульета і экстрасэнс : аповесці, апавяданні, абразкі, мініяцюры. – Мінск : Маст. літ., 2013. – С. 76–131.

УДК 821.161.3-2:655.4/5

Д. П. Зылевіч, дац., канд. філал. навук
(БДГУ, г. Мінск)

БЕЛАРУСКАЯ ДРАМАТУРГІЯ Ў СУЧАСНАЙ ВЫДАВЕЦКАЙ ПРАКТЫЦЫ

Драма – гэта літаратурны род, які развіваецца нераўнамерна. У некаторыя гістарычныя перыяды драма вельмі запатрабавана (напрыклад, антычнасць або беларуская літаратура 18 ст.), а перыядамі цікавасць да яе падае. Трэба ўлічваць, што драма мае прамое дачыненне не толькі да літаратуры, але і да тэатра, яна належыць двум відам мастацтва, таму яе развіццё значна абумоўлена тэндэнцыямі ў тэатральным мастацтве.

Беларуская драма пачатку бягучага стагоддзя дэманструе актыўнае развіццё. Вядомы расійскі крытык і тэатразнаўца Павел Руднеў лічыць, што беларуская драма аказалася “самай уплывовай і прадстаўнічай у 2000–2010-я гады на ўсёй постсавецкай прасторы” [1, С. 407]. Не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі вядомы такія прозвішчы беларускіх драматургаў, як Павел Пражко, Мікола Каляда, Канстанцін Сцешык, Мікалай Рудкоўскі, Алена Папова, Анатоль

Дзялендзік і інш. Іх творы выпускаюцца нашымі і замежнымі выдавецтвамі.

Мэта артыкула – ахарактарызаваць сучасную выдавецкую практыку ў галіне драматургіі. Задачы:

- назваць выдавецтвы, якія выпускаюць драматычныя творы;
- назваць тыражы, якія прапануюць выдаўцы;
- вызначыць жанравы дыяпазон і тэматычную парадыгму п’ес;
- апісаць параметры выданняў: даведачны апарат, фармат, паперу, афармленне.

Аб’ектам даследавання сталі кніжныя выданні з драматычнымі творамі, падрыхтаваныя беларускімі выдавецтвамі за 2019–2024 гг. і адрасаваныя даросламу чытачу. Аналіз базы электроннага каталога Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі дазволіў выявіць 26 кніг на беларускай мове і 13 – на рускай.

№	Выдавецтва	Колькасць найменняў
1	“Каларград”	6
2	“Мастацкая літаратура”	5
3	“Зміцер Колас”	3
4	“Кнігазбор”	3
5	“Логвінаў”	2
6	“Віктар Хурсік”	2

Па адной кнізе выпусцілі наступныя выдаўцы: “Каўчэг”, “Медысонт”, “Медыял”, “Беларуская навука”, “Пазітыў-цэнтр”, “А.Н. Варахсін”, “Р. Н. Цымбераў”, “Белпрынт”, “Лімарыус”. Выдавецтва “Аверсэв” падрыхтавала некалькі зборнікаў са сцэнарыямі для батлейкі “Евангельскія притчы”. Дзве кнігі выйшлі ў Мінску без дапамогі выдавецтваў.

Шэраг выдаўцоў прапануюць драматургію ў межах кніжных серый: “Драматургі свету” (выдавец “Зміцер Колас”), “Бібліятэка выбраных твораў” (выдавецтва “Мастацкая літаратура”), “Наш сучаснік” (выдавецтва “Лімарыус”). Але большасць кніг выпускаецца асобнымі выданнямі.

Спектр аўтараў шырокі, прычым ёсць вядомыя прозвішчы з мінулага і ранейшых стагоддзяў: старагрэчаскія аўтары (Сафокл, Эўрыпід, Эсхіл, Эрыстафан), У. Шэкспір, Б. Брэхт, Я. Купала, К. Крапіва, У. Галубок, Т. Лебыда, А. Макаёнак, А. Дудараў. Нашых сучаснікаў таксама друкуюць: В. Дранько-Майсюк, П. Васючэнка, І. Міхалёў, А. Мельнікаў, А. Беганскі, С. Зянькоў, В. Гапонава, В. Кірпічэнка, Т. Сівец, Ф. Палачанін, М. Калядны, Н. Окрык, М. Захаранка, А. Шэін, А. Унучак.

Аналіз рэпертуару выданняў паказаў, што драматургія прадстаўлена зборнікамі, анталогіямі і манавыданнямі. Найчасцей п'есы выходзяць у межах аўтарскіх зборнікаў, дзе прапануюцца толькі драматычныя творы (Ф. Палачанін “Сэрцу не загадаеш: п'есы”, Т. Сівец “Заўтра будзе сонца!: п'есы”) ці творы розных літаратурных родаў і жанраў (М. Захаранка “Такі вецер, такі вецер...: праязічныя творы, вершы, п'есы”, З. Герберт “Пасланне Пана Когіта: выбраныя вершы і п'есы”).

Выдавецтва “Логвінаў” у 2019 г. прадставіла анталогію сучаснай польскай драматургіі “На розныя галасы”.

Зрэдку драматычныя творы выходзяць манавыданнямі (А. Панамароў «Одинокий хутор “Планета счастья”, или Разговор по душам у камина: пьеса в 2 действиях»).

Жанр пры выданні драматычных твораў мае асобае значэнне. Ён традыцыйна ўказваецца ў якасці жанравага падзагаловака. Гэта дапамагае чытачу разумець агульны настрой п'есы. Асноўнымі жанрамі драматычных твораў выступаюць камедыя, трагедыя і ўласна драма. Аўтары могуць даць “нейтральны” жанравы падзагалавак: напрыклад, “п'еса ў 2 дзях”. А могуць вызначыць яго крэатыўна, каб зацікавіць менавіта “свайго” чытача. Прыкладзём прыклады:

- А. Ю. Досіна і інш. “Евангельские притчи: сценарии для батлейки” (выдавецтва “Аверсэв”);

- Н. Окрык “Его Love, или Благословение любовью: трагикомедия” і “Быць на зямлі чалавекам: меладрама” (выдавецтва “Каларград”);

- С. Зянькоў “Дембельский аккорд... или Только для взрослых: хулиганская пьеса для тех, кому за двадцать” (выдавецтва “Каларград”);

- Б. Брэхт “Узлёт Артура VI, які можна было спыніць: трагіфарс” (выдавецтва “Зміцер Колас”);

- А. Шэін, А. Унучак “Біблія князя Радзівіла: гістарычныя п'есы” (выдавецтва “Пазітыў-цэнтр”);

- К. Рыбак “Музыка улиц: документальная пьеса об уличных музыкантах Минска” (без выдавецтва; выпушчана ў выглядзе буклета).

Руслан Васільеў свой зборнік назваў “Пьесы для чтения”, тым самым падкрэсліўшы, што творы не прызначаны для пастаноўкі на сцэне. У зборнік уваходзяць, напрыклад, твор “Олимпиада, или Игры” з падзагаловакам “Одноактная комедия положений” і “Подлинная история Кармэн”, ахарактарызаваная аўтарам як “Детективная фантазия в 3-х актах”.

У Віялеты Гапонавай ёсць трыпціх пад назвай “Местоимения”, аўтар уключыла ў яго тры кароценькія п’сы з такімі назвамі: «Я. Драма мікромасштаба в одном действии”, “Они. Драма макромасштаба в одном действии” и “Он, или Проблемы Бога. Драма масштаба Вселенной в одном действии”.

Тэматыка сучасных п’ес пераважна філасофская, сацыяльна-псіхалагічная, алегарычная [2]. Яе можна ахарактарызаваць словамі з анатацыі да зборніка п’ес Ф. Палачаніна: творы вызначаюцца “свежасцю і актуальнасцю праблем, жыццёвай праўдзівасцю, глыбокім псіхалагічным аналізам, неардынарным поглядам на жыццё. Тут асуджаюцца крывадушша і фальш, п’янства і крыўда, здрада і маральная разбэшчанасць, паказаны складаныя адносіны паміж бацькамі і дзецьмі, пошукі шчасця, кахання” (выдавецтва “Беларусь”, 2021).

Даведачны апарат у кнігах з драматычнымі творамі звычайна нескладаны. Наяўнасць прадмовы, уступнага артыкула ці заўваг абумоўлена іх мэтазгоднасцю ў выданні. Напрыклад, у зборніку Алега Мельнікава “Цугцванг” ёсць уступны артыкул, напісаны заслужаным дзеячам культуры Рэспублікі Беларусь Вадзімам Салеевым “Легко ли быть драматургом”. У выданні “Макбет” У. Шэкспіра дадзены ўступны артыкул літаратуразнаўчага і гістарычнага зместу “Макбет: синдром злачынства, або Як зло нараджае зло” (Лявон Баршчэўскі). У “Анталогіі сучаснай польскай драматургіі” ёсць два уступныя артыкулы – польскага і беларускіх аўтараў – і інфармацыя “Пра рэдактарак і перакладчыц ды перакладчыка”.

У кнізе Аляксандра Бяганскага “Дыялогі за кефірам” цікавая анатацыя: “Книга обращена к широкому кругу читателей, желающих проверить свое духовное, душевное и физическое здоровье. Воспринявшие ее всерьез могут столкнуться с серьезными проблемами; отнесшиеся к ней несерьезно – с несерьезными отклонениями”. Падзеі ў творы адбываюцца ў “Эпицентре психического здоровья”. Ужо з анатацыі мы адчуваем агульны настрой кнігі.

У “хуліганскай п’есе” Сяргея Зянькова ёсць “Заўвагі”, аўтар тлумачыць там словы і ўласныя імёны, якія былі ўсім вядомы ў савецкую эпоху, а сучасным чытачам могуць аказацца незразумелымі: “ИМЛИ”, “Михаил Сергеевич Горбачев”, “Зарница”, “Алексей Григорьевич Стаханов”, “Прасковья Никитична Ангелина”, “замполит”.

Падвядзём вынікі.

- Драматычныя творы выпускаюцца актыўна, у асноўным прыватнымі выдавецтвамі.
- Тэматыка: філасофская, сацыяльна-псіхалагічная, алегарычная.
- Драматычныя творы выходзяць як у серыях, так і асобнымі выданнямі, на рускай і беларускай мовах.
- Друкуюцца п'есы класікаў і сучасных аўтараў Беларусі і іншых краін.
- Выданні не ўтрымліваюць складанага даведчнага апарата.
- Фармат выданняў стандартны ці паменшаны, вокладка цвёрдая ці мяккая, каляровая.
- Тыражы невялікія: 50–1100 асобнікаў.

Улічваючы тыражы, можна меркаваць, што наўрад ці выпуск драматургіі можа прынесці істотны прыбытак выдавецтву. Такія кнігі хутчэй іміджавыя, яны “працуюць” на стварэнне станоўчага вобраза выдавецтва.

ЛІТАРАТУРА

1. Руднев, П. Драма памяти. Очерки истории российской драматургии. 1950–2010-е / П. Руднев – М.: Новое литературное обозрение, 2018. – 492 с.
2. Поколение RU белорусской драмы: контекст–тенденции–индивидуальности / С. Ковалев, И. Лаппо, Н. Русецкая. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2020. – 290 с.

УДК 004.9:655

Н. И. Ковалевская, ст. преп.
(БГТУ, г. Минск)

РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ ПОДГОТОВКИ ВИЗУАЛЬНОЙ НОВЕЛЛЫ

Визуальная новелла – это интерактивная форма жанра визуальной литературы, которая позволяет пользователю управлять развитием сюжета в игровом формате. Она сочетает в себе элементы литературы, графического дизайна и игровой механики.

Особенности жанра «визуальная новелла» делают его популярным среди любителей литературных игр, а также тех, кто ищет способ погрузиться в интригующий сюжет и взаимодействовать с интересными персонажами.